

MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ ĐỂ THÚC ĐẨY CHUYỂN DỊCH CƠ CẤU KINH TẾ CỦA THÀNH PHỐ NHA TRANG, TỈNH KHÁNH HÒA

● PHẠM HỒNG MẠNH - NGUYỄN SỸ KHÁNH

TÓM TẮT:

Nghiên cứu này nhằm đánh giá quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế tại thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa. Nghiên cứu đã sử dụng lý thuyết kinh tế phát triển để phân tích các chỉ tiêu về chuyển dịch cơ cấu kinh tế tại địa phương. Kết quả nghiên cứu cho thấy, giá trị sản xuất của thành phố Nha Trang giai đoạn 2010 - 2020 ngày càng tăng cả về quy mô và tốc độ tăng trưởng. Giá trị sản xuất bình quân trong giai đoạn này đạt 4.6307 tỷ đồng/năm; tốc độ tăng trưởng bình quân đạt 14%/năm. Tỷ trọng ngành Thương mại, Dịch vụ và Du lịch đóng góp ngày càng tăng và cao nhất trong cơ cấu kinh tế của Thành phố, tiếp đó là ngành Công nghiệp và Xây dựng và thấp nhất là ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp... Trên cơ sở đó, nghiên cứu đã đề xuất các khuyến nghị chính sách nhằm thúc đẩy quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế của thành phố Nha Trang trong thời gian tới.

Từ khóa: chuyển dịch cơ cấu kinh tế, thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa.

1. Đặt vấn đề

Thành phố Nha Trang là một trong những trung tâm du lịch nổi tiếng trong nước và có sức thu hút lớn đối với du khách quốc tế. Thành phố cũng đồng thời là đô thị hạt nhân, có vai trò quan trọng nhất của tỉnh Khánh Hòa và đồng thời là một cực phát triển quan trọng trong khu vực Nam Trung bộ và Tây Nguyên.

Thời gian qua, tăng trưởng của thành phố Nha Trang diễn ra khá nhanh với ưu thế về lĩnh vực du lịch và dịch vụ. Với lượng du khách tăng trung bình 20% hàng năm trong nhiều năm liên tục, kinh tế bất động sản du lịch không chỉ tăng trưởng nhanh ở Nha Trang mà đang lan tỏa về phía Cam Ranh và phía

Bắc Vịnh Nha Trang. Trong các năm từ 2019 đến nay, do ảnh hưởng đại dịch Covid-19, nên hoạt động thương mại - dịch vụ trên địa bàn Thành phố giảm sút. Đặc điểm kinh tế của Thành phố phụ thuộc chủ yếu vào ngành Dịch vụ du lịch nên dễ bị tổn thương trước những bất lợi về khủng hoảng và dịch bệnh. Điều này đòi hỏi Thành phố cần đánh giá lại về cơ cấu kinh tế để giảm thiểu những bất lợi trong quá trình phát triển kinh tế của Thành phố trong thời gian tới.

Từ những vấn đề đã nêu, việc tìm ra các giải pháp khả thi để thực hiện chuyển dịch cơ cấu của Thành phố Nha Trang đạt hiệu quả hơn nữa, thúc đẩy phát triển kinh tế xã hội tại địa phương theo

hướng kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn là yêu cầu cần quan tâm giải quyết. Do đó, việc đánh giá thực trạng quá trình phát triển và chuyển dịch cơ cấu kinh tế trên địa bàn thành phố Nha Trang là cơ sở quan trọng để Thành phố có những chính sách nhằm thực hiện thành công mục tiêu phát triển kinh tế của thành phố Nha Trang ổn định, bền vững trong thời gian tới.

2. Cơ sở khoa học và thực tiễn về chuyển dịch cơ cấu kinh tế

2.1. Khái niệm

Theo Chenery (1988), khái niệm chuyển đổi cơ cấu kinh tế là các thay đổi về cơ cấu kinh tế và thể chế cần thiết cho sự tăng trưởng liên tục của tổng sản phẩm quốc dân bao gồm sự tích lũy của vốn vật chất và con người, thay đổi nhu cầu, sản xuất, lưu thông và việc làm. Ngoài ra, còn các quá trình kinh tế xã hội kèm theo như đô thị hóa, biến động dân số, thay đổi trong việc thu nhập.

Theo tác giả Trần Văn Thọ (2005, tr.25), chuyển dịch cơ cấu kinh tế là quá trình biến đổi cơ cấu kinh tế từ dạng này sang dạng khác phù hợp với sự phát triển của phân công lao động xã hội, sự phát triển của lực lượng sản xuất và các nhu cầu phát triển khác của xã hội.

Chuyển dịch cơ cấu kinh tế là sự thay đổi cơ cấu kinh tế từ trạng thái này sang trạng thái khác cho phù hợp với môi trường phát triển. Về thực chất, đó là sự điều chỉnh cơ cấu trên 3 mặt biểu hiện (ngành, lãnh thổ, thành phần kinh tế) nhằm hướng sự phát triển của cả nền kinh tế vào các chiến lược kinh tế - xã hội đã được đề ra cho từng thời kỳ cụ thể.

2.2. Các chỉ tiêu phản ánh kết quả chuyển dịch cơ cấu kinh tế

Mỗi lý thuyết về chuyển dịch cơ cấu kinh tế của các nhà kinh tế học đều có những cách tiếp cận khác nhau về sự thay đổi của cơ cấu giá trị sản xuất, năng suất lao động hay về cơ cấu lao động, như: mô hình các giai đoạn phát triển kinh tế của Rostow, lý thuyết chuyển dịch cơ cấu kinh tế của Syrquin, mô hình kinh tế nhị nguyên của Lewis, mô hình hai khu vực của Oshima hay lý thuyết cơ cấu về tiến trình phát triển của Chenery. Tuy nhiên, tựu chung lại có những chỉ tiêu phản ánh quan trọng về chuyển dịch cơ cấu kinh tế, có thể kể đến như: Mức độ thay đổi của cơ cấu của GDP hay tỉ trọng và mức đóng góp của các ngành kinh tế; mức độ thay đổi của cơ cấu

lao động và mức độ thay đổi của cơ cấu các mặt hàng sản xuất, đặc biệt là mặt hàng xuất khẩu.

3. Thực trạng về phát triển và chuyển dịch cơ cấu kinh tế tại thành phố Nha Trang

Nha Trang là Thành phố có nền kinh tế tương đối phát triển ở khu vực miền Trung và là trung tâm kinh tế của tỉnh Khánh Hòa. Thành phố Nha Trang có nhiều đóng góp đáng kể, tạo động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn Khánh Hòa. Tuy diện tích chỉ chiếm 4,84% diện tích toàn tỉnh nhưng Nha Trang chiếm đến hơn 1/3 dân số và hơn 2/3 tổng sản phẩm nội địa của Khánh Hòa. Ngoài ra, Nha Trang cũng đóng góp 82,5% doanh thu du lịch - dịch vụ và 42,9% giá trị sản xuất công nghiệp toàn tỉnh. Là trung tâm khai thác, chế biến thủy - hải sản lớn, sản lượng thủy - hải sản của Thành phố cũng chiếm 41,7% tổng sản lượng toàn tỉnh (UBND thành phố Nha Trang, 2021).

3.1. Về lĩnh vực thương mại - du lịch - dịch vụ

Thương mại - dịch vụ - du lịch là ngành kinh tế đóng vai trò quan trọng tạo động lực phát triển đô thị và mang lại vị thế quan trọng cho Nha Trang. Đặc biệt các hoạt động du lịch, văn hóa, vui chơi giải trí phát triển đa dạng, phong phú, nhờ đó Nha Trang thu hút ngày càng nhiều du khách trong nước và quốc tế đến tham quan - nghỉ dưỡng.

Hoạt động thương mại tư nhân phát triển mạnh, tạo nên một thị trường cạnh tranh. Xu hướng kinh doanh hiện đại như siêu thị, trung tâm thương mại, cửa hàng tiện lợi,... phát triển nhanh. Việc coi trọng khách hàng, phong cách phục vụ văn minh, lịch sự ngày càng được chú trọng hơn. Các khu thương mại trên các tuyến phố chính được đầu tư xây dựng tạo nên bộ mặt đô thị và thu hút nhiều khách đến mua sắm. Một số tuyến phố chuyên doanh bước đầu được hình thành như phố xe máy - điện lạnh (đường Quang Trung), phố trang trí nội thất (đường Thống Nhất), phố thời trang (đường Phan Chu Trinh, Lý Thánh Tôn), phố dịch vụ ăn uống - khách sạn (Trần Phú, Biệt Thự, Trần Quang Khải, Hùng Vương, Nguyễn Thiện Thuật,...), Tài chính - Ngân hàng (Yersin, Lê Thành Phương),... Nha Trang hiện có 24 chợ, trong đó 3 chợ loại I, 2 chợ loại II, 18 chợ loại III và một số siêu thị, trung tâm thương mại lớn như Nha Trang Center, Co.opmart, Lottemart, Metro, Big C, 3 trung tâm thương mại Vincom và các hệ thống cửa hàng tiện lợi như Vinmart, A -

Mart, Thế giới di động, Perekrestok,... Mặc dù hiện nay nhiều loại hình mua bán hiện đại, tiện ích ra đời nhưng các chợ truyền thống vẫn là nơi thu hút đông đảo người dân và du khách đến tham quan, mua sắm đặc biệt là chợ Đầm. Mặc dù lượng khách tăng đột biến, nhưng làm sao để du khách chi tiêu nhiều hơn vẫn là bài toán mà du lịch Nha Trang - Khánh Hòa phải tìm cách giải quyết. Dù sở hữu nhiều thế mạnh du lịch, điều kiện tự nhiên thuận lợi, song các hoạt động, dịch vụ vui chơi, giải trí chưa được phát triển tương xứng. Nha Trang vẫn còn thiếu những khu vui chơi, giải trí tầm cỡ, chưa thể hiện được bản sắc văn hóa, bản sắc ẩm thực địa phương. Bên cạnh đó, các sản phẩm du lịch nhìn chung còn thiếu bản sắc, chậm đổi mới, ít sáng tạo, trùng lặp, thiếu tính cạnh tranh nên khó thu hút được du khách lưu trú dài ngày hoặc quay trở lại, đặc biệt “kinh tế ban đêm” phục vụ người dân và du khách vẫn chưa thực sự được quan tâm phát triển, giá trị gia tăng của sản phẩm du lịch thấp, thiếu tính liên kết trong phát triển sản phẩm. Đây là những thách thức đối với ngành Du lịch, Dịch vụ của Thành phố trong thời gian tới.

Trong ngành Du lịch, toàn Thành phố hiện có trên 800 khách sạn, với tổng số trên 37.000 buồng/phòng. Năm 2020, Nha Trang đón hơn 4,8 triệu lượt khách du lịch đến tham quan. Số lượt khách lưu trú từ 7,19 triệu trong năm 2019 xuống còn 1,3 triệu trong năm 2020. (Bảng 1)

Mặc dù thời gian qua, ngành Du lịch tỉnh Khánh Hòa đã thực hiện nhiều giải pháp nhằm tái phục hồi tăng trưởng du lịch. Bằng các giải pháp kích cầu du

lịch mà trọng tâm là thu hút du khách nội địa, được thể hiện qua các cuộc vận động, như: “Người Việt Nam đi du lịch Việt Nam”; “Nha Trang biển gọi” và các chính sách khuyến mãi, giảm giá ưu đãi các gói sản phẩm du lịch có lợi thế cao như du lịch MICE; du lịch nghỉ dưỡng cho gia đình, nhóm bạn; du lịch thể thao với dịch vụ golf,... nhằm thu hút du khách từ các địa bàn trọng điểm như Hà Nội, TP. Hồ Chí Minh, vùng Tây Nam Bộ và các tỉnh Tây Nguyên giáp ranh tỉnh Khánh Hòa để vực dậy hoạt động du lịch, cùng với đó từng bước tái khai thác đối với các thị trường quốc tế trọng điểm do được đầu tư quảng bá du lịch và các chuỗi cung ứng dịch vụ được xây dựng từ nhiều năm qua tại các thị trường Trung Quốc, Liên bang Nga và Hàn Quốc. Tuy nhiên, đợt tái bùng phát dịch Covid-19 lần thứ 2 đã làm cho ngành Du lịch khó khăn thêm nổi tiếp khó khăn hơn, nên doanh thu du lịch năm 2020 đã giảm sút nghiêm trọng, ước đạt các chỉ tiêu chỉ bằng khoảng 81% so với năm 2019 (UBND thành phố Nha Trang, 2021).

3.2. Về lĩnh vực sản xuất công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp

Tuy Nha Trang là thành phố chủ yếu phát triển về du lịch và dịch vụ, giá trị sản xuất công nghiệp của riêng Thành phố vẫn có những đóng góp đáng kể trong cơ cấu kinh tế của địa phương. Cơ cấu công nghiệp chủ yếu là các ngành chế biến thực phẩm, thuốc lá, dệt may, đóng tàu,... Sản phẩm công nghiệp chủ yếu, như: thủy sản đông lạnh, nước mắm, nước yến và nước bổ dưỡng khác, thuốc lá điếu, sợi các loại, vải lụa thành phẩm, dây khóa

Bảng 1. Số lượng cơ sở lưu trú và số khách đến Nha Trang - Khánh Hòa giai đoạn 2010 - 2020

	2010	2017	2018	2019	2020
1. Số cơ sở lưu trú	472	635	663	680	680
- Trong đó khách sạn	374	511	585	595	595
- Số buồng	105.06	31.961	37.044	37.212	37.212
- Số giường	19.090	49.209	67.990	69.119	69.119
2. Số lượt khách lưu trú (lượt người)	1843153	5.430.486	6.215.588	7.191.240	1.298.399
- Người nước ngoài	385211	2.022.121	2.794.564	3.560.231	4.376.370
3. Số khách đến tham quan	7.159.468	21.839.968	27.759.611	34.193.506	4.802.200
- Trong đó số khách tham quan bằng tàu biển	28.000	102.800	135.000	106.509	24.760

Nguồn: Tổng hợp từ số liệu của Cục Thống kê Khánh Hòa, 2021

kéo, trang in các loại, giấy bìa các loại, nước máy thương phẩm và điện sản xuất,... (UBND thành phố Nha Trang, 2021).

Trong giai đoạn 2019 - 2020, tình trạng đứt gãy chuỗi cung ứng nguyên vật liệu gây ngưng trệ hoạt động sản xuất công nghiệp, trong đó ngành Công nghiệp chế biến, chế tạo chịu tác động lớn nhất do đại dịch Covid-19. Chính vì vậy, các chính sách điều hành kinh tế vĩ mô của UBND Tỉnh đã kịp thời hỗ trợ, ưu đãi tạo môi trường đầu tư kinh doanh thuận lợi cho mọi doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh, giúp ngành Công nghiệp sớm hồi phục, nhưng chỉ số sản xuất công nghiệp năm 2020 chỉ tăng 0,5% so năm 2019, là mức tăng thấp nhất trong nhiều năm qua. Chỉ số sản xuất công nghiệp năm 2020 tăng 0,5% so năm 2019.

3.3. Về lĩnh vực nông - lâm - ngư nghiệp

Sản xuất nông, lâm nghiệp không phải là thế mạnh của Thành phố, chủ yếu tập trung tại 6 xã phía Tây. Ngành Nông nghiệp đang trong chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi theo hướng tập trung trồng hoa, cây cảnh, rau thực phẩm cao cấp tạo được hàng hóa phục vụ cho tiêu thụ của dân cư và du khách, đồng thời cải thiện môi trường và trang trí cảnh quan đô thị. Công tác bảo vệ rừng cũng được thực hiện hiệu quả.

Hoạt động khai thác thủy sản có xu hướng phát triển khá tốt nhằm phục vụ cho các ngành Công nghiệp chế biến và du lịch, ngư dân tập trung chủ yếu ở các phường Vĩnh Nguyên, Vĩnh Trường, Vĩnh Thọ và 2 xã Phước Đồng, Vĩnh Lương. Khai thác và đánh bắt xa bờ được khuyến khích đầu tư phát triển. Toàn Thành phố hiện có 2.893 tàu thuyền với tổng công suất 166.000 CV, trong đó tàu thuyền có công suất lớn ($\geq 90CV$) đủ điều kiện khai thác xa bờ là 480 chiếc với 85.000 CV.

Diện tích nuôi trồng thủy sản có chiều hướng

giảm do thực hiện các dự án di dời lồng bè ra khỏi Vịnh Nha Trang để tập trung phát triển Du lịch. Nghề nuôi cá lồng trên biển bước đầu góp phần tăng thu nhập cho ngư dân. Nghề đăng - một nghề truyền thống của ngư dân Nha Trang có sản lượng hàng năm đạt 200 - 250 tấn, trong đó cá thu xuất khẩu chiếm khoảng 60%. Thành phố đã hoàn thành dự án quy hoạch chi tiết nuôi trồng thủy sản vịnh Nha Trang tại 5 khu vực: Bích Đầm, Đầm Bấy, Vũng Ngán (đều thuộc Hòn Tre), Hòn Một và Hòn Miếu. (Bảng 2)

3.4. Về chuyển dịch cơ cấu kinh tế của Thành phố Nha Trang

• *Giá trị sản xuất trong các ngành kinh tế*

Trong giai đoạn 2010 - 2020, giá trị sản xuất của các ngành chuyên môn hóa như Nông, Lâm nghiệp, Thủy sản; Công nghiệp và Xây dựng; Du lịch và Dịch vụ có sự tăng lên nhanh chóng. Tỷ trọng ngành Thương mại, Dịch vụ và Du lịch đóng góp ngày càng nhiều và lớn nhất trong cơ cấu giá trị sản xuất của Thành phố. Kế đó là ngành Công nghiệp và Tiểu thủ công nghiệp và thấp nhất là ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp. Nếu như năm 2010, tỷ trọng đóng góp của ngành Thương mại, dịch vụ và Du lịch trong tổng giá trị sản xuất của Thành phố chiếm 52,97%; của ngành Công nghiệp và Tiểu thủ công nghiệp chiếm 44,22% và ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp chiếm 2,80% thì đến năm 2019, tỷ trọng đóng góp của ngành Thương mại, Dịch vụ và Du lịch trong tổng giá trị sản xuất của Thành phố tăng lên 63,41%; của ngành Công nghiệp và Tiểu thủ công nghiệp là 33,32% và ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp giảm xuống 3,27%. Tuy nhiên, do ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 nên trong năm 2020, tỷ trọng giá trị sản xuất của ngành Thương mại, Dịch vụ và Du lịch đã giảm xuống nhanh chóng, với tỷ lệ 51,09%.

Bảng 2. Sản lượng thủy sản của thành phố Nha Trang giai đoạn 2010 - 2020

	2010	2017	2018	2019	2020
1. Thành phố Nha Trang	39.194	54.153	55.210	55.327	54.075
Trong đó sản lượng cá biển	35.430	48.394	49.698	49.762	48.282
2. Toàn tỉnh Khánh Hòa	88.931	107.766	107.023	108.947	111.816
Trong đó sản lượng cá biển	68.680	85.635	87.417	87.659	86.523

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Cục Thống kê Khánh Hòa, 2021

Nếu tính bình quân giai đoạn này, tỷ trọng đóng góp của ngành Thương mại, Dịch vụ và Du lịch trong tổng giá trị sản xuất của Thành phố là 57,64%; của ngành Công nghiệp và Tiểu thủ công nghiệp là 38,65% và ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp là 3,71%. Diễn biến về giá trị sản xuất các ngành kinh tế của thành phố Nha Trang giai đoạn 2010 - 2020 được thể hiện trong Hình 1.

Trong giai đoạn 2010 - 2014, tỷ trọng đóng góp của ngành Thương mại, Dịch vụ - Du lịch trong cơ cấu giá trị sản xuất của Thành phố chiếm 57,88%; của ngành Công nghiệp - Tiểu thủ công nghiệp chiếm 38,55% và ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp chiếm 3,57%.

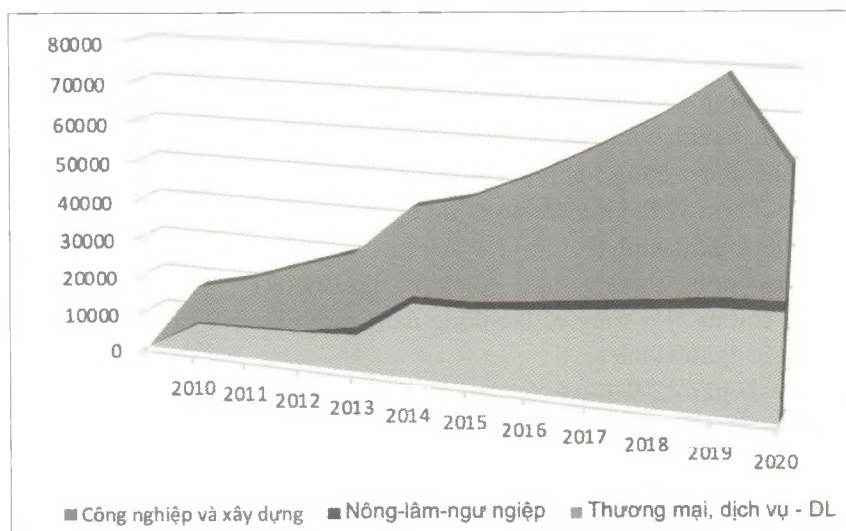
Giai đoạn 2015 - 2020, tỷ trọng đóng góp của ngành Thương mại, Dịch vụ - Du lịch trong cơ cấu giá trị sản xuất của Thành phố chiếm 57,45%; của ngành Công nghiệp - Tiểu thủ công nghiệp chiếm 38,74% và ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp chiếm 3,71%.

Giai đoạn 2010 - 2020, tỷ trọng đóng góp của ngành Thương mại, Dịch vụ - Du lịch trong cơ cấu giá trị sản xuất của Thành phố chiếm 57,64%; của ngành Công nghiệp - Tiểu thủ công nghiệp chiếm 38,65% và ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp chiếm 3,71%. (Bảng 3)

• *Chuyển dịch cơ cấu lao động của thành phố Nha Trang*

Theo kết quả thống kê của thành phố Nha Trang, tổng số

Hình 1: Diễn biến giá trị sản xuất của các ngành kinh tế của thành phố Nha Trang giai đoạn 2010 - 2020

Nguồn: Tính toán từ số liệu của UBND TP. Nha Trang, 2021

Bảng 3. Tỷ trọng đóng góp giá trị sản xuất các ngành kinh tế của Thành phố Nha Trang giai đoạn 2010 - 2020

Năm	Tỷ trọng đóng góp ngành công nghiệp - xây dựng (%)	Tỷ trọng đóng góp ngành nông - lâm - ngư nghiệp (%)	Tỷ trọng đóng góp ngành thương mại, dịch vụ - du lịch (%)
2010	44.22	2.80	52.97
2011	38.90	2.30	58.80
2012	33.45	1.85	64.71
2013	31.27	6.69	62.04
2014	44.92	4.23	50.86
2015	41.86	4.04	54.10
2016	39.55	3.99	56.47
2017	37.53	3.83	58.65
2018	35.47	3.54	60.99
2019	33.32	3.27	63.41
2020	44.68	4.23	51.09
BQ giai đoạn 2010 - 2015	38.55	3.57	57.88
BQ giai đoạn 2015 - 2020	38.74	3.82	57.45
BQ giai đoạn 2010 - 2020	38.65	3.71	57.64

Nguồn: Tính toán từ số liệu của UBND TP. Nha Trang, 2021

lao động đang làm việc trong các ngành kinh tế của Thành phố năm 2020 là 195.411 người, chiếm 44% dân số thành phố Nha Trang, trong đó:

- Lao động nông - lâm - thủy sản là 20.701 người, chiếm 11% tổng số lao động đang làm việc trong các ngành kinh tế;

- Lao động công nghiệp - xây dựng là 35.639 người, chiếm 18% tổng số lao động đang làm việc trong các ngành kinh tế;

- Lao động thương mại - dịch vụ là 139.071 người, chiếm 71% tổng số lao động đang làm việc trong các ngành kinh tế.

So với năm 2010, cơ cấu lao động của Thành phố đã có nhiều biến động. Tỷ lệ lao động nông - lâm - thủy sản giảm từ 18% xuống còn 11%. Tỷ lệ lao động công nghiệp - xây dựng giảm từ 36% (2010) xuống còn 18% (2020). Tỷ lệ lao động trong lĩnh vực thương mại - dịch vụ vẫn chiếm đa số, tăng mạnh từ 44% (2010) lên 71% (2020). Điều này cũng phản ánh rõ cơ cấu kinh tế của Thành phố

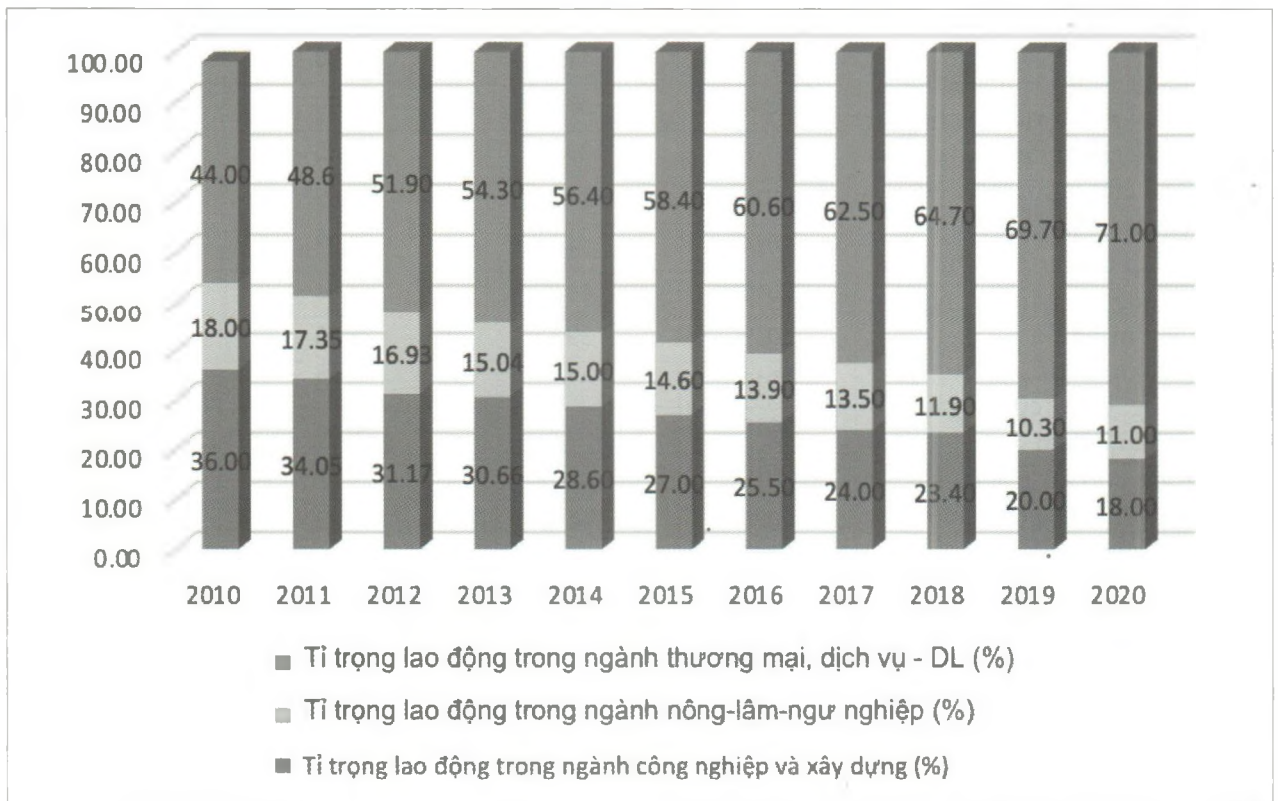
trong những năm qua, với trọng tâm phát triển thương mại - dịch vụ, trong đó du lịch là ngành kinh tế chủ đạo, mang lại doanh thu và tạo ra số lượng nhiều việc làm. (Hình 2)

- Cơ cấu doanh nghiệp trong các khu vực kinh tế
- Cơ cấu doanh nghiệp theo vốn kinh doanh

Tính đến đầu năm 2020, số doanh nghiệp đang hoạt động tại thành phố Nha Trang là 5.739 doanh nghiệp, chiếm 73,77% tổng số doanh nghiệp đang hoạt động tại địa bàn tỉnh Khánh Hòa. Vốn đăng ký sản xuất - kinh doanh bình quân hàng năm của doanh nghiệp trên địa bàn Nha Trang đều tăng hàng năm. (Hình 3)

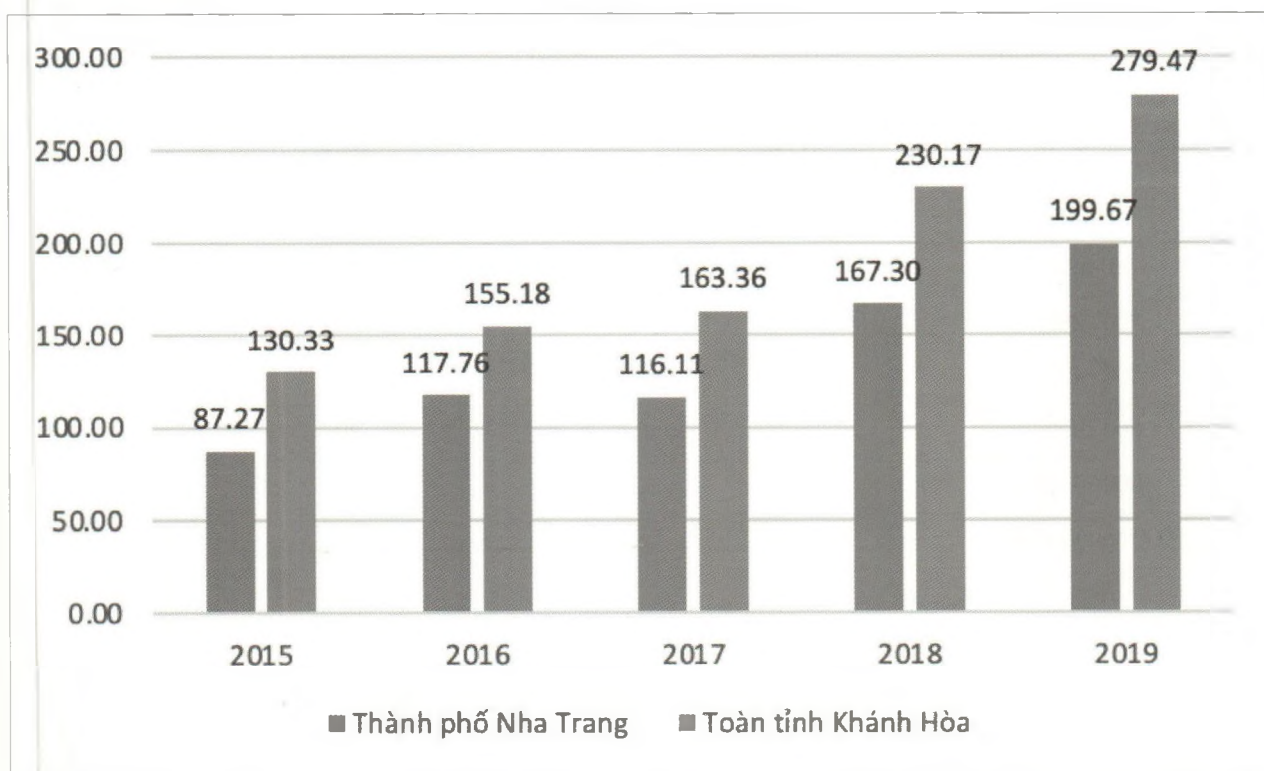
Nhìn chung, doanh nghiệp trong các ngành, lĩnh vực kinh tế trên địa bàn Thành phố có quy mô vốn còn khiêm tốn, dưới 1 tỷ đồng chiếm 28,21% và có tới 38,79% doanh nghiệp có quy mô từ 1 tỷ đồng đến dưới 5 tỷ đồng. Tỷ lệ doanh nghiệp có quy mô từ trên 50 tỷ đồng chỉ chiếm gần 6% tổng số doanh nghiệp trên địa bàn Thành phố. (Bảng 4)

Hình 2: Biến động về số lượng lao động trong các khu vực kinh tế của Thành phố Nha Trang, giai đoạn 2010 - 2020

Nguồn: Tính toán từ số liệu của UBND TP. Nha Trang, 2021

Hình 3: Vốn sản xuất - kinh doanh bình quân hàng năm của doanh nghiệp trên địa bàn Thành phố Nha Trang giai đoạn 2015-2020

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Cục Thống kê Khánh Hòa, 2021

Bảng 4. Cơ cấu nghiệp đang hoạt động theo quy mô vốn¹

	Thành phố Nha Trang		Toàn tỉnh Khánh Hòa	
	Số lượng	Tỉ lệ (%)	Số lượng	Tỉ lệ (%)
Dưới 0,5 tỷ đồng	840	14.64	990	12.72
Từ 0,5 đến dưới 1 tỷ đồng	779	13.57	980	12.60
Từ 1 đến dưới 5 tỷ đồng	2226	38.79	3105	39.91
Từ 5 đến dưới 10 tỷ đồng	726	12.65	1052	13.52
Từ 10 đến dưới 50 tỷ đồng	829	14.45	1170	15.04
Từ 50 đến dưới 200 tỷ đồng	215	3.75	302	3.88
Từ 200 đến dưới 500 tỷ đồng	61	1.06	87	1.12
Từ 500 tỷ đồng trở lên	63	1.10	94	1.21
Tổng	5739	100.00	7780	100.00

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Cục Thống kê Khánh Hòa, 2021

Bảng 5. Cơ cấu lao động của các doanh nghiệp trên địa bàn Thành phố²

	Thành phố Nha Trang		Toàn tỉnh Khánh Hòa	
	Số lượng	Tỉ lệ (%)	Số lượng	Tỉ lệ (%)
Dưới 5	2538	44.22	3358	43.16
5 - 9	1553	27.06	2085	26.80
10 - 49	1310	22.83	1824	23.44
50 - 199	263	4.59	388	4.99
200 - 299	30	0.52	50	0.64
300 - 499	26	0.45	41	0.53
500 - 999	10	0.17	20	0.26
1000 - 4999	8	0.14	13	0.17
5000 người trở lên	1	0.02	1	0.01
Tổng	5.739	100	7.780	100.00

Nguồn: Tính toán từ số liệu của Cục Thống kê Khánh Hòa, 2021

- Cơ cấu doanh nghiệp theo quy mô lao động

Tỷ lệ doanh nghiệp địa bàn Thành phố sử dụng dưới 5 lao động chiếm phần lớn với 44% tổng số doanh nghiệp; từ 5-9 người chiếm 27,06%; từ 10-49 lao động chiếm 22,83%. Tỷ lệ doanh nghiệp sử dụng lao động có quy mô từ 50 trở lên chiếm gần 6% tổng số doanh nghiệp trên địa bàn. (Bảng 5)

Nhìn chung, trên địa bàn Thành phố chủ yếu là các doanh nghiệp có quy mô nhỏ, tỷ lệ doanh nghiệp cho quy mô sử dụng lao động lớn rất thấp. Điều này cho thấy năng lực của các doanh nghiệp tại Thành phố cần tiếp tục được quan tâm phát triển.

3. Một số giải pháp để thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu kinh tế của thành phố Nha Trang trong thời gian tới

Từ thực trạng về kinh tế của Thành phố, để chuyển dịch cơ cấu kinh tế của Thành phố đạt hiệu quả cao và phát triển bền vững trong thời gian tới, Thành phố cần quan tâm các vấn đề chính sau đây:

Thứ nhất, cần bám sát đường lối của Đảng, chỉ đạo của tỉnh Khánh Hòa để hoàn chỉnh quy hoạch phát triển theo định hướng phát triển của tỉnh và Trung ương. Hiện nay, tỉnh Khánh Hòa đang xây dựng quy hoạch chung tầm nhìn đến năm 2040, với

định hướng phát triển Thành phố Nha Trang trở thành một nơi “đáng sống, làm việc và du lịch”. Việc quy hoạch xây dựng không gian kiến trúc ở Nha Trang cũng được tỉnh Khánh Hòa quan tâm chỉ đạo theo hướng hiện đại, văn minh, có môi trường xanh, sạch và phát triển bền vững, có dịch vụ đa dạng, du lịch đẳng cấp, là trung tâm nghiên cứu sáng tạo của cả nước và khu vực. Việc điều chỉnh quy hoạch chung thành phố Nha Trang phải gắn với định hướng, mục tiêu, tiêu chí để đưa Khánh Hòa trở thành đô thị trực thuộc Trung ương vào năm 2030 theo Nghị quyết số 09-NQ/TW ngày 28/01/2022 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển tỉnh Khánh Hòa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 cùng với chương trình hành động của Tỉnh ủy (Chương trình số 30). Đây là định hướng quan trọng để Thành phố tiếp tục đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế trong thời gian tới.

Thứ hai, triển khai quyết liệt việc đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế gắn với đổi mới mô hình tăng trưởng của Thành phố trên nền tảng của khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo, theo hướng đa dạng hóa, gia tăng giá trị và hiệu quả; kinh tế xanh, tuần hoàn. Với thế mạnh của mình, Thành phố cần tiếp tục tập trung vào việc phát triển mạnh kinh tế

biển, như: dịch vụ, du lịch biển chất lượng cao; phát triển năng lượng tái tạo và các ngành kinh tế biển mới; phát triển nuôi trồng, khai thác, chế biến hải sản, nhất là nuôi biển quy mô công nghiệp, công nghệ cao, thân thiện với môi trường; phát triển dịch vụ hậu cần nghề cá, cảng biển, vận tải biển - hàng không cũng như phát triển kinh tế biển - đảo.

Thứ ba, cần huy động tốt các nguồn lực phục vụ cho mục tiêu phát triển, đặc biệt là nguồn vốn góp phần đầu tư cơ sở hạ tầng và phát triển kinh tế các ngành và khu vực kinh tế, phát huy được thế mạnh về dịch vụ du lịch. Việc đầu tư phát triển cơ sở hạ tầng như sân bay, nhà ga, bến cảng, các khu vui chơi giải trí hiện nay chưa đáp ứng kịp sự tăng trưởng về lượng khách du lịch đến Thành phố, dẫn đến tình trạng quá tải, ảnh hưởng đến chất lượng phục vụ, dịch vụ. Một số nhà đầu tư, tổ chức, cá nhân hoạt động du lịch tầm nhìn ngắn hạn, hạn chế về công nghệ, vốn đầu tư khiến tài nguyên du lịch bị tàn phá, sử dụng không hiệu quả, lãng phí,... Do đó, để phát triển và cơ cấu lại kinh tế của thành phố Nha Trang đáp ứng được yêu cầu và mục tiêu của tỉnh Khánh Hòa, Thành phố cần có chủ trương và chính sách trong việc huy động và đầu tư nhiều nguồn vốn khác nhau để đầu tư phát triển cho các ngành và khu vực kinh tế, như: các loại hình dịch vụ, du lịch; công nghiệp chế biến có giá trị gia tăng,...

Thứ tư, tăng cường đào tạo và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng được yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố. Để thực hiện được yêu cầu này cần vận động và khuyến khích các cơ sở sản xuất - kinh doanh tạo điều kiện cho người lao động nâng cao tay nghề, trình độ chuyên môn và tiếp cận tiến bộ khoa học kỹ thuật. Tăng cường đào tạo, bồi dưỡng cho đội ngũ lao động và cán bộ quản lý nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của Thành phố. Bên cạnh đó, cần triển khai và phát huy hiệu quả các chính sách thu hút lao động trình độ cao ở địa phương khác đến làm việc tại Thành phố; có chính sách ưu tiên để có thể đưa trí thức trẻ của địa phương ra trường hàng năm về phục vụ tại các địa phương, tạo điều kiện cho người lao động phát triển và gắn bó lâu dài với địa phương.

Ngoài ra, để đảm bảo tính liên tục và yêu cầu về nguồn nhân lực trong tương lai, Thành phố cần đẩy

mạnh chất lượng giáo dục phổ thông và giáo dục nghề nghiệp theo định hướng và mục tiêu chuyển dịch cơ cấu kinh tế. Ngoài ra, cần nghiên cứu để có các chính sách nhằm thúc đẩy việc xã hội hóa giáo dục, huy động mọi nguồn lực, mọi thành phần kinh tế tham gia phát triển sự nghiệp giáo dục, đào tạo của Thành phố. Tạo điều kiện cho người trong độ tuổi lao động và người dân đều có cơ hội học tập để nâng cao trình độ.

Thứ năm, cần phát triển và tăng cường ứng dụng khoa học công nghệ, đặc biệt là công nghệ cao, công nghệ 4.0 trong các ngành, lĩnh vực kinh tế của Thành phố. Ưu tiên ứng dụng cho ngành Thương mại, Dịch vụ và Du lịch cũng như một số ngành kinh tế biển khác. Để thành công trong yêu cầu này cần có cơ chế để khuyến khích các doanh nghiệp trong các ngành kinh tế thực hiện chuyển đổi công nghệ sản xuất theo hướng thân thiện với môi trường; chú trọng đến phát triển kinh tế tuần hoàn trong các ngành, lĩnh vực có thế mạnh và khả năng triển khai trong thực tiễn, như: du lịch, dịch vụ; công nghệ chế biến; nuôi trồng thủy sản xa bờ và ứng dụng các hệ thống quản lý chất lượng theo tiêu chuẩn quốc tế nhằm nâng cao chất lượng và sức cạnh tranh cho sản phẩm. Bên cạnh đó, đối với các xã ngoại thành cần áp dụng cơ khí và cơ giới hóa gắn với công nghệ cao trong các hoạt động sản xuất nông nghiệp để tăng năng suất, mở rộng quy mô sản xuất, giảm thiểu hao phí lao động. Ngoài ra, cần áp dụng công nghệ sinh học, công nghệ cao vào sản xuất đối với các loại cây trồng, vật nuôi phù hợp với điều kiện của địa phương

Thứ sáu, mở rộng, cơ cấu lại thị trường và xúc tiến các thị trường khách du lịch.

Kể từ khi đại dịch Covid-19 bùng phát tại Việt Nam nói chung và Nha Trang, Khánh Hòa nói riêng, các hoạt động du lịch dịch vụ đều dừng hoạt động do việc giãn cách xã hội. Chính vì vậy, các hoạt động kinh tế của Thành phố đều ngừng trệ, giá trị sản xuất trong các ngành, đặc biệt là dịch vụ du lịch đều suy giảm nghiêm trọng. Nhiều doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh du lịch gặp khó khăn. Điều này đặt ra yêu cầu trong phát triển kinh tế của Thành phố cần phát triển ổn định và bền vững hơn, đặc biệt là cơ cấu lại thị trường khách du lịch đến Nha Trang, như: chính sách phân khúc du khách có

thu nhập cao từ các quốc gia phát triển của khu vực châu Âu, Bắc Mỹ và Đông Bắc Á,...

Thứ bảy, cần tăng cường mở rộng các quan hệ hợp tác với các địa phương trong và ngoài nước. Để phát huy hết tiềm năng và thế mạnh của mình, Thành phố cần chủ động hơn trong việc hợp tác với Thành phố, các địa phương trong và ngoài nước có hoạt động du lịch, kinh tế biển phát triển để tận dụng các cơ hội hợp tác phục vụ cho việc phát triển Thành phố trên tất cả các ngành, lĩnh vực về kinh tế biển. Bên cạnh đó, tranh thủ các nguồn lực của Trung ương và tỉnh để xây dựng Nha Trang là trung tâm đào tạo, nghiên cứu hàng đầu của cả nước về lĩnh vực kinh tế biển, góp phần tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế biển của đất nước.

Cuối cùng, cần tiếp tục đổi mới và nâng cao năng lực và hiệu quả quản lý nhà nước trên địa bàn Thành phố. Năng lực và hiệu quả quản lý nhà nước trên địa bàn gắn chặt với môi trường đầu tư, kinh doanh, chất lượng cung cấp dịch vụ và hàng

hóa công. Do đó, cần tiếp tục đẩy mạnh cải cách thủ tục hành chính, nâng cao năng lực, hiệu lực quản lý nhà nước của bộ máy hành chính, tạo môi trường thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội. Một số nội dung cần quan tâm: (i) Nghiêm túc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, chế độ tiếp dân ở cơ quan công quyền. Tạo điều kiện để nhân dân tham gia xây dựng chính quyền và nâng cao hiệu quả việc giám sát của công dân, cộng đồng đối với hoạt động của các cơ quan quyền lực nhà nước; (ii) Thực hiện cải cách hành chính theo cơ chế một cửa đối với tất cả các lĩnh vực trong giải quyết các yêu cầu của nhân dân. Đơn giản hóa các thủ tục hành chính để tăng khả năng thu hút đầu tư; (iii) Tạo môi trường làm việc năng động, linh hoạt trong các cơ quan, tổ chức nhằm giảm sức ỳ của hệ thống quản lý hành chính, nâng cao hiệu quả hoạt động của cơ quan quản lý cấp xã. Quan tâm đến công tác đào tạo, bồi dưỡng để nâng cao trình độ chuyên môn cho cán bộ quản lý tại các xã, phường và Thành phố ■

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN:

¹ Doanh nghiệp hoạt động tại thời điểm ngày 01/01/2020.

² Doanh nghiệp đang hoạt động tại thời điểm ngày 01/01/2020.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ban Chấp hành Trung ương (2022), *Nghị quyết số 09-NQ/TW ngày 28/1/2022 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển tỉnh Khánh Hòa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*, Hà Nội.
2. Cục Thống kê Khánh Hòa (2021), *Niên giám Thống kê Khánh Hòa năm 2010 - 2020*. Nha Trang.
3. Chenery, H. B., & Syrquin, M. (1975). *Patterns of development, 1950 - 1970*. London, the UK: Oxford University Press.
4. Lewis, A. (1955). *The Theory of Economic Growth*. London, the UK: G. Allen & Unwin Ltd.
5. Oshima, H. T (1987). *Economic Growth in Monsoon Asia: A Comparative Study*. Tokyo, Japna: University of Tokyo Press.
6. Rostow W., W. (1960). *The Stages of Economic Growth: A Non - Communist Manifesto*. Cambridge, the UK: Cambridge University Press.
7. Syrquin, M., & Syrquin, M. (1989). *Patterns of Development 1950 to 1983*. Washington, the US: World Bank Discussion Papers 41.
8. Tỉnh ủy Khánh Hòa (2022), *Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết số 09-NQ/TW ngày 28/01/2022 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển tỉnh Khánh Hòa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 (Chương trình số 30)*, Nha Trang.

9. Ủy ban Nhân dân tỉnh Khánh Hòa (2020), *Quyết định số 2065/QĐ-UBND ngày 10/08/2020 của Ủy ban Nhân dân tỉnh Khánh Hòa về việc phê duyệt Chương trình phát triển đô thị thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa đến năm 2025 và định hướng đến năm 2030*, Nha Trang.

10. Ủy ban Nhân dân TP. Nha Trang (2021), *Báo cáo số liệu phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2010 - 2020*, Nha Trang.

Ngày nhận bài: 20/2/2022

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 22/3/2022

Ngày chấp nhận đăng bài: 15/4/2022

Thông tin tác giả:

1. TS. PHẠM HỒNG MẠNH¹

2. NGUYỄN SỸ KHÁNH²

¹Trường Đại học Nha Trang

²Ủy ban Nhân dân thành phố Nha Trang

SOME POLICY RECOMMENDATIONS TO PROMOTE THE ECONOMIC RESTRUCTURING OF NHA TRANG CITY, KHANH HOA PROVINCE

● Ph.D PHAM HONG MANH¹

● NGUYEN SY KHANH²

¹Nha Trang University

²Nha Trang City People's Committee

ABSTRACT:

This study evaluated the process of economic restructuring in Nha Trang city, Khanh Hoa province. The theory of economic development was used to analyze indicators of local economic restructuring process. The study found out that Nha Trang city recorded increases in the production value and growth rate in the period from 2010 to 2020. The average annual production value in this period reached VND 46,307 billion and the average annual growth rate was 14% in this period. The trade, service and tourism sector is the largest economic sector, and it was followed by the industry and construction sector, and the agriculture - forestry - fishery sector. Based on these results, some policy recommendations were made to promote the city's economic restructuring process in the coming time.

Keywords: economic structure, Nha Trang city, Khanh Hoa province.